

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Тонюк М. О., Карпова Т. С., Пішеніна Т. І., Яковлева О. В.

DOI: 10.37203/kibit.2020.43.05

TONIUK M.
0000-0002-3810-8864
toniuk@kibit.edu.ua

KARPOVA T.
0000-0003-3701-8194
karpova@kibit.edu.ua

PISHENINA T.
0000-0001-8094-1334
pishenina@kibit.edu.ua

YAKOVLEVA O. V.
0000-0003-4056-2772
Kiev Institute of Business and Technology

ТОНЮК М. О.
0000-0002-3810-8864
toniuk@kibit.edu.ua

КАРПОВА Т. С.
0000-0003-3701-8194
karpova@kibit.edu.ua

ПІШЕНІНА Т. І.
0000-0001-8094-1334
pishenina@kibit.edu.ua

ЯКОВЛЕВА О. В.
0000-0003-4056-2772

Київський інститут бізнесу та технологій

***Анотація.** У статті висвітлено сутність, основні особливості інвестицій в аграрний сектор, що зумовлюються специфікою правового стану України, специфікою аграрного виробництва в Україні та специфікою нового світового порядку планування, виробництва, розподілу. Визначено теоретичні та методологічні проблеми залучення інвестицій в аграрний сектор України. Виділено основні складові сільськогосподарської галузі економіки, в якій в Україні, в основному, залучено іноземні інвестиції.*

Проаналізовано види та деякі характеристики інвестицій, основні проблеми гальмування інвестицій в діяльність сільськогосподарських підприємств. Запропоновано шляхи вирішення існуючих проблем інвестицій в діяльність сільськогосподарських підприємств. Охарактеризовано ризики вкладання інвестицій в діяльність сільськогосподарських підприємств.

Проаналізовано динаміку прямих іноземних інвестицій у сільське господарство за період з 2010 по 2017 рр. та їх вплив на основні показники розвитку сільського господарства України. Зроблено висновок, що іноземних інвесторів цікавлять підприємства, які можуть забезпечити за короткий час повернення вкладеного капіталу з отриманням найбільшого прибутку. З огляду на це, більш перспективними в українській економіці для них є не виробництво сільськогосподарської продукції, а її переробка.

Сьогодні увага акцентується на необхідності диверсифікації джерел інвестиційного забезпечення аграрної сфери. Виявлено на які види за видами вирощуваних культур розподілилися посівні площі. Визначено ТОП-10 найбільших агрохолдингів за обсягом земельного банку. Виділено основні індикатори інвестиційного розвитку сільськогосподарства України. Обґрунтовано стратегічну спрямованість залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки України. Зроблено висновок, що недостатня ступінь довіри іноземних інвесторів до України і високий рівень інвестиційного ризику зумовлюють низький рівень надходжень інвестицій, а інвестиційний клімат в свою чергу безпосередньо впливає на основні показники соціально-економічного розвитку держави.

Проаналізовано стратегічні цілі, індикатори інвестиційного розвитку сільського господарства України та основні макроекономічні проблеми.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, сільськогосподарські підприємства, особливості інвестування, інвестиційна політика, проблеми.

Для цитування: Тонюк М. О., Карпова Т. С., Пішеніна Т. І., Яковлева О. В. Тенденції розвитку інвестиційної діяльності в аграрному секторі України. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. 2020. № 1 (43). С. 34-41 DOI: 10.37203/kibit.2020.43.05

DEVELOPMENT TRENDS OF INVESTMENT ACTIVITIES IN THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE

***Abstract.** The article covers the essence, the main features of investments in the agrarian sector, which are determined by the specifics of the legal status of Ukraine, the specifics of agricultural production in Ukraine and the specifics of the new world order of planning, production, distribution. The theoretical and methodological problems of attracting investments in the agricultural sector of Ukraine are identified. The main components of*

the agricultural sector of economy, which in Ukraine, mainly in, attracted foreign investments are highlighted. Analyzes are made in the ideas and some characteristics of investments, the main problems of inhibiting investments in the activities of agricultural enterprises. The ways of solving existing problems of investments in the activity of agricultural enterprises are suggested. The risks of investing in the activities of agricultural enterprises are characterized. The dynamics of foreign direct investment in agriculture for the period from 2010 to 2017 are analyzed and their impact on the main indicators of agricultural development in Ukraine. It is concluded that foreign investors are interested in companies that can provide a return on invested capital in a short time with the highest profit. Against this background, more promising in the Ukrainian economy for them is not agricultural production but processing. Today, the emphasis is placed on the need to diversify the sources of investment support for the agricultural sector. The types of cultivated crops were divided into cultivated areas. The TOP-10 largest agricultural holdings by volume of land bank have been identified. The main indicators of investment development of agriculture of Ukraine are highlighted. The strategic orientation of attracting foreign investments in the agrarian sector of the Ukrainian economy is substantiated. It is concluded that the lack of confidence of foreign investors in Ukraine and the high level of investment risk cause a low level of investment income, and the investment climate, in turn, directly affects the main indicators of socio-economic development of the country. It is analyzed strategic objectives, investment indicators for agricultural development and the main macroeconomic problem.

Keywords: investment activity, agricultural enterprises, investment features, investment policy, problems.

Cite as: Toniuk M., Karpova T., Pishenina T., Yakovleva O. (2020) Development trends of investment activities in the agrarian sector of Ukraine. Herald of Kiev Institute of Business and Technology. 1 (43). 34-41
DOI: 10.37203/kibit.2020.43.05

Отримано / Received 26.12.2019
Отримано виправлений варіант / Received in revised form 20.02.2020
Прийнято до друку / Accepted 05.03.2020

Постановка проблеми. Іноземне інвестування є невід'ємною частиною економіки будь-якої країни. Як показує світовий досвід, залучення зарубіжних інвестицій робить позитивний вплив на економіку приймаючих країн. Раціональне використання іноземних капіталів сприяє розвитку виробництва, передачі передових технологій, створення нових робочих місць, зростання продуктивності праці, підвищення конкурентоспроможності продукції на світовому ринку та інше. Крім того, залучення іноземного капіталу і створення спільних підприємств дозволяє розширити базу оподаткування, що може стати важливим додатковим джерелом формування дохідної частини державного бюджету.

Іноземні інвестиції для України мають істотне значення як фактор стабілізації та підйому вітчизняної економіки. Тому проблема, пов'язана з залученням іноземних інвестицій, заслуговує на особливу увагу.

Метою дослідження є обґрунтування і розробка теоретичних підходів і практичних рекомендацій щодо використання іноземних інвестицій як найважливішого чинника розвитку аграрного сектора України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній та іноземній літературі дослідженнями різноманітних аспектів теорії та практики інвестицій та аналізом впливу прямих іноземних інвестицій займались Колеман Д., Фуллер Б., Херстейн Р., Джоргенсон Д., Крелле В., Лернер Д., Мегінсон І. О. Підвальна О. Г., Колесник Т. В., Рибіна Л. О., Гаврилюк О. В., Луценко Ю. О., Однорог М. А., Стариченко М. А., Варченко О. М., Траханов І. П., Ліпич Л., Бортнік С., Товстенюк О., Бородина О., Студінський В. А., Романчук К. В., Кислицька І., Халатур С., Халатур О., Кушнір С., Піддубна Д., Мельничук О.,

Купінець Л. Є., Ковальчук С. Я., Лях В. та інші. Дана тема є актуальною, оскільки за допомогою прямих іноземних інвестицій можна не лише отримати додаткові грошові кошти на розвиток виробництва або сфери послуг, але й покращити економічно-соціальний рівень населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільське господарство як базова галузь в Україні спроможна бути «локомотивом» у забезпеченні поступального розвитку якісно нового рівня соціального та економічного рівня українського суспільства. Задля виконання цієї мети дана галузь має пройти складний шлях реконструкції та модернізації: необхідно визначити стратегічні інтереси держави та їх відповідність планам європейського спільного розвитку, опрацювати законодавчу базу регулювання сільськогосподарської діяльності, починаючи від регулювання права власності та користування землею, цінову політику, податкову політику, політику імпорту-експорту, політик розвитку транспортної та соціальної інфраструктури навколо сільськогосподарського виробництва, екологічні питання та ін. Нарощувати обсяги виробництва якісної та екологічно чистої продукції, знижувати рівень витрат, впроваджувати новітні технології агровиробництва, підвищувати продуктивність праці, тощо, можна тільки за прозорих умов діяльності.

Інвестиції – це об'єкти цивільних прав, що мають грошову оцінку, призначені (виділені) для внесення в будь-який об'єкт діяльності, що не носить протиправного характеру з метою отримання позитивного соціального ефекту [7, с. 24-27]. Говорячи про інвестиції, зазвичай мають на увазі іноземні інвестиції в розвиток конкретних підприємств галузі, хоча, визначення терміну інвестиції означає вкладення капіталу у справу з метою отримання прибутку. Першими

інвесторами, які вкладають власні, або кредитні кошти та зацікавлені не тільки в отримання прибутку, але і в покращенні рівня життя населення, що проживає на даній території, є внутрішні інвестори – фермери та фермерські господарства і підприємства. Фермер інвестує у сільськогосподарське виробництво власні кошти, маючи в середньому 1 тис. га землі, відповідаючи своїм майном за взятий у банку кредит, незважаючи на сезонні та інші ризики, які істотно впливають на результат. Спектр діяльності фермерів поширюється і на тваринництво та птахівництво, і на сади та виробництво ягід, і на овочеве садівництво, і на виробництво зернових та олійних культур як для потреб свого господарства, так і для продажу переробним підприємствам, та ін [6].

Зовнішні інвестори – іноземні підприємці, фінансові установи, або компанії та корпорації, які заводять кошти в Україну з метою отримання прибутку від діяльності сільськогосподарських підприємств, в основному, взятих в управління. З огляду на тему статті, визначимо основні складові сільськогосподарської галузі економіки, в які в Україні, в основному, залучено іноземні інвестиції:

1. Рослинництво, в основному виробництво п'яти культур: кукурудза, соняшник, ріпак, пшениця, соя;
2. Технічне забезпечення – створення парків машин для обробки землі та сходів, та збирання урожаю, посередницькі послуги постачання посівного матеріалу, засобів захисту рослин, мінеральних добрив;
3. Елеваторний бізнес – зберігання зернових та доведення якості зерна до вимог експортних стандартів;

4. Трейдинг – в основному, експорт зерна;
5. Транспортна логістика – перевезення зерна до пунктів призначення наземним транспортом, залізницею, діяльність терміналів морських портів.

Важливість визначення стратегічної цілі держави в аграрному секторі полягає саме в тому, щоб визначити пріоритети підтримки та розвитку або сотен тисяч внутрішніх інвесторів – українських фермерських господарств, або іноземних інвестицій, які приносять як нові технології сільськогосподарського виробництва, та сучасні системи управління, так і обов'язкове скорочення кількості зайнятого у сільськогосподарському виробництві та супутніх бізнесах населення [8].

Прямі іноземні інвестиції заохочують експорт країни, дають змогу підприємству розширити свою мережу збуту і таким чином розширити асортимент товарів, які продаються на закордонних ринках, більшою мірою, ніж якби вся торгівля здійснювалася через експорт [1, с.93]. Водночас, прибуток виводиться за кордон і українська земля та руки працівників стають просто засобом виробництва і статтею витрат у фінансовому звіті інвестора. В такому випадку, спостерігається тенденція до зниження витрат на оренду та обробіток землі, та на заробітну плату працівників.

За період 2010–2017 рр. обсяги ПІІ у сільське господарство України були дуже незначними, їх частка в загальних обсягах ПІІ в Україні становила 1,72–1,33%. Причому за аналізований період сума іноземних інвестицій в сільське господарстві зменшилась на 25%, що говорить про значний відтік іноземного капіталу з галузі.

Таблиця 1

Умовна Порівняльна таблиця видів та деяких характеристик інвестицій

	Внутрішні інвестиції	Зовнішні інвестиції
Види діяльності	тваринництво, птахівництво, сади та виробництво ягід, овочеве садівництво, виробництво зернових та олійних культур, виробництво меду та ін.	переважно рослинництво, виробництво п'яти культур: кукурудза, соняшник, ріпак, пшениця, соя
Площа земельної ділянки для рослинництва	в середньому 1 тис.га	від 25 до 600 тис.га
Форма організації підприємства	ФОП, ТОВ	сукупність ТОВ, об'єднаних в агрохолдинг, Ltd., Іноземні представництва
Кількість працюючих	в середньому 5 осіб	1-15 тис. осіб
Призначення готового продукту	в основному для внутрішніх потреб	в основному на експорт
Прибуток	залишається та використовується в Україні	в основному виводиться за кордон
Державні дотації	ні	так

Таблиця 2

**Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) у сільському господарстві України,
млн дол. США [9]**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
УСЬОГО в економіку України, млн дол. США	38992,9	45370,0	48197,6	51705,3	53704,0	40725,4	36154,5	37655,5
Сільське, лісове та рибне господарство, млн дол. США	669,2	719,5	725,3	717,8	776,9	617,0	502,2	500,1
Частка сільського, лісового та рибного господарства у загальних обсягах ПІІ	1,72	1,59	1,50	1,39	1,45	1,52	1,39	1,33
Приріст ПІІ, млн дол. США до попереднього року	-144,1	50,30	5,80	-7,50	59,10	-159,90	-114,80	-2,10
Приріст ПІІ, % до попереднього року	-17,72	7,52	0,81	-1,03	8,23	-20,58	-18,61	-0,42
Відношення ПІІ до випуску сільськогосподарської продукції, %	2,83	2,53	2,66	2,31	2,45	2,04	1,56	1,60
Відношення ПІІ до валової доданої вартості, %	6,40	5,21	5,12	4,33	5,56	5,69	4,65	-
Відношення ПІІ до валового прибутку, %	8,12	6,55	6,71	5,69	6,98	6,72	5,53	-

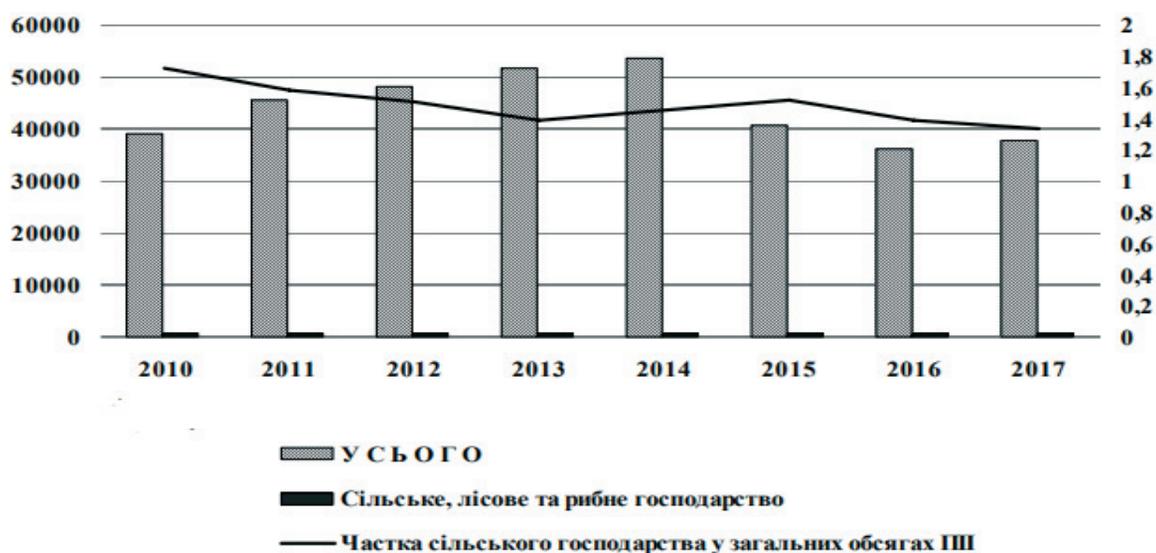

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в сільському господарстві України, млн дол. США [9]

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, що фактично надійшли в сільське господарство України починаючи з 2010 р., на кінець 2017 р. представлені у таблиці 2 та рисунку 1.

В свою чергу це свідчить про те, що рівень привабливості сільського господарства України для іноземних інвесторів досить низький: високі інвестиційні ризики, недостатня прибутковість на вкладений капітал. Окрім зазначеного, логістика перевезення зерна з поля на елеватор та з елеватора в порт ускладнюється з року в рік через незадовільний стан доріг, труднощі із вагонами на залізниці, відсутністю системи грузових перевезень річковими шляхами, тощо.

У першу чергу іноземних інвесторів цікавлять підприємства, які можуть забезпечити за короткий час повернення вкладеного капіталу

з отриманням найбільшого прибутку. З огляду на це, більш перспективними в українській економіці для них є не виробництво сільськогосподарської продукції, а її переробка [2]. Але переробка на сьогодні, обмежується виробництвом соняшникової олії компанією Каргілл. Світовий досвід переконує, що для макроекономічної стабілізації країн з перехідною економікою та їх інтеграції у світову економіку необхідні інвестиції в економіку країни на рівні 19–25% ВВП.

Якщо розглянути обсяги іноземних інвестицій в сільському господарстві (Табл. 2, 3), розрахованих до валової доданої вартості та до валового прибутку галузі, то видно, що ці показники поступово знижуються і становлять у 2016 р. лише 4,65% і 5,53% відповідно.

Таблиця 3

Річні зміни в основних показниках розвитку сільського господарства України, 2011–2017 рр. [9]

Роки	Прямі іноземні інвестиції, зміна за рік, %	Валовий випуск, зміна за рік, %	Валова додана вартість, зміна за рік, %	Валовий прибуток, зміна за рік, %
2011	-17,72	23,77	26,14	26,02
2012	7,52	33,75	32,57	33,89
2013	0,81	3,31	2,99	-1,35
2014	-1,03	16,88	16,87	16,85
2015	8,23	20,82	21,75	27,4
2016	-20,58	46,58	48,81	58,18
2017	-18,61	17,01	15,59	14,84

Аналіз впливу іноземних інвестицій на обсяги випуску сільськогосподарської продукції, валову додану вартість та валовий прибуток сільськогосподарських підприємств дозволяє зробити висновок, що вони не призводять до зміни тенденції їх зростання чи уповільнення. Після досягнення екстремальних значень 46,58%, 48,81% та 58,18% відповідно у 2016 р. спостерігається різке зниження зазначених показників [3, с.65].

Однак стверджувати, що зниження валової доданої вартості та валового прибутку сільськогосподарських підприємств в Україні було визначене виключно відтоком ПІІ, не правильно. Темпи зміни валової доданої вартості та валового прибутку в більшій мірі визначалися розвитком виробництва, коливанням цін, вартістю матеріальних ресурсів, які забезпечують виробництво продукції тощо. Основними країнами (іноземними інвесторами вітчизняного сільського господарства є Кіпр – при чому його частка в загальних обсягах інвестування за період 2010–2016 рр. зросла на 10,2 пп. до 36,4%; Великобританія – 10,2% , Німеччина – 6,3%, Польща – 6,1%, Франція – 4,3%, США – 3,5%, Нідерланди – 3,3% від загальних обсягів ПІІ в галузь. Найбільше збільшили свою частку такі країни, як Кіпр – на 10,2 пп., Франція – на 2,0 пп., Польща – на 1,7 пп. До країн (інвесторів, які активно зменшували свою частку в загальних обсягах іноземного інвестування, слід віднести Великобританію – зменшення на 9,9 пп., США й Австрія – на 3,2 пп. кожна, Німеччина – на 2,3 пп.

Пошкваллення інвестиційної активності є неодмінною умовою виходу підприємств АПК на стійку траєкторію економічного зростання. Світовий досвід, а також українська дійсність свідчать, що без активізації ролі держави, органів місцевого самоврядування в інвестиційному процесі відновлення і зростання економічного потенціалу України та її регіонів неможливі [10, с. 120-124].

Ситуація із інвестуванням змінюється. Сьогодні в Україні держава володіє 26% земель сільськогосподарського призначення, тоді як 74% сільгоспугідь – це приватна власність. У 2019 році за даними в Україні налічується 32,6 млн

га ріллі. З цієї площі не було засіяно 4,8 млн га [11]. За видами вирощуваних культур посівні площі розподілилися таким чином:

- 15,3 млн га – зернові та зернобобові культури;
- 9 млн га – технічні;
- 1,8 млн га – коренеплоди, баштанні;
- 1,7 млн га – кормові культури.

ТОП-10 найбільших агрохолдингів за обсягом земельного банку:

1. Укрлендфармінг (власник Олег Бахматюк) – 570 тис. га
2. Кернел (власник Андрій Веревський) – 550 тис. га
3. Агропросперіс (власник NCH, США) – 400 тис. га
4. Миронівський хлібопродукт (власник Юрій Косюк) – 370 тис. га
5. Астарта-Київ (власник Віктор Іванчик) – 250 тис. га
6. Continental Farmers Group SALIC (Саудівська Аравія) – 195 тис. га
7. Агротон (власник Юрій Журавльов) – 151 тис. га
8. ІМК (власник Олександр Петров) – 124 тис. га
9. Харвіст Холдинг (власник Рінат Ахметов) – 123 тис. га
10. Епіцентр К (власники Олександр та Галина Гереги) – 121 тис. га.

Існує ряд факторів, які стримують приплив інвестицій. В першу чергу – це невирішене земельне питання, стихійність в процесах оренди та купівлі-продажу землі. Також, нераціональна структура виробництва та інтенсивні технології в рослинництві призводять до порушення наукових систем ведення сільського господарства, монокультуризації землеробства, деградації сільськогосподарських угідь. До сих пір не створено цивілізований ринок агропродукції. Крім того, до чинників ризику зараховують непередбачуваність адміністративного регулювання цін і обмеження експорту [4, с.110].

Незважаючи на позитивну тенденцію в інвестиційному процесі сільського господарства, в даний час ще не введена в дію система економічних важелів стимулювання інвестиційної діяльності, зокрема заходи з регулювання від-

носин власності на землю та майно, які не мають інвестиційної стимулюючої спрямованості, процес створення фондового ринку недостатньо охоплює аграрну сферу, фінансово-кредитні установи не зацікавлені в здійсненні інвестиційних операцій в сільському господарстві, відсутній механізм забезпечення підтримки інвестицій в обіговий капітал підприємств.

Недостатня ступінь довіри іноземних інвесторів до України і високий рівень інвестиційного ризику зумовлюють низький рівень надходжень інвестицій. Причиною цього є несприятливий інвестиційний клімат (недостатня макроекономічна і політична стабільність; нерозвиненість інвестиційної інфраструктури). Фактори, які впливають на прийняття рішень щодо іноземного фінансування проектів, мають різну вагомість і не є постійними [5].

Інвестиційний клімат в свою чергу безпосередньо впливає на основні показники соціально-економічного розвитку держави. На сучасному етапі розвитку економіка України, включаючи її агропромисловий комплекс, знаходиться в стані глибокої кризи. Негативний вплив має структурна, міжгалузєва диспропорція, які накопичилися в економіці протягом кількох десятиліть призвели до гострого дефіциту товарів виробничого і невиробничого призначення, і особливо енергоносіїв. Криза посилюється незбалансованістю фінансово-кредитної системи, невідповідністю сформованої управлінської структури потребам економічного розвитку. При тому, що позитивний інвестиційний клімат сприяє вирішенню соціальних проблем, забезпечує високий рівень зайнятості населення, дозволяє оновлювати виробництво, проводити модернізацію і нарощування основних фондів підприємств, впроваджувати новітню технологію, в даний час стабілізація інвестиційного клімату є найважливішим завданням для України [6, С.155].

Проблема інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства знаходить масштабність і велику значимість рішення якої має національне значення і вимагає консолідації

зусиль всіх ланок і сфер управління галуззю та органів державної влади.

Вченими ННЦ «Інститут аграрної економіки» розроблено напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року, де розглянуті головні індикатори інвестиційного розвитку (Табл. 4).

Малосприятливий інвестиційний клімат в Україні – головна причина відсутності стратегічних іноземних інвестицій. Він зумовлює вичікувальну позицію стратегічних інвесторів, особливо у плані залучення середнього й великого капіталу. Навіть більше, спостерігається невпевненість у подальшому співробітництві з боку інвесторів, що вже вклали свої кошти в сільське господарство України. На сьогодні очікувати великого притоку іноземних капіталів у сільське господарство, як і в економіку України, не слід, адже інвестиційний клімат залишається досить несприятливим [12].

Дефіцит бюджетних асигнувань у загальному обсязі інвестицій в АПК породив масове банкрутство агропромислових товаровиробників [13, с. 14-19]. Перехід до ринкової економіки, розвиток різноманітних форм власності, необхідність активізації товарно-грошових відносин, демократизація інвестиційної діяльності вимагають сьогодні вироблення нових, адекватних ринковим умовам підходів до інвестування та обслуговування аграрного сектора. В даний час в результаті аграрних перетворень радикально змінилися відносини інвесторів і сільськогосподарських товаровиробників [14, с. 26-37].

Серед проблем макроекономічного характеру можна виділити також декілька соціально-економічних чинників. В Україні не сформована чітка стратегія розвитку економіки, не визначені основні пріоритети та заходи щодо її реалізації [15]. Через відсутність достатньої кількості фінансових ресурсів підтримка цих пріоритетів здійснюється на недостатньому рівні. Природно, це викликає певне незрозуміння з боку іноземних інвесторів, в першу чергу щодо

Таблиця 4

Індикатори інвестиційного розвитку сільського господарства України [3]

Стратегічні цілі	Індикатори розвитку
1. Повне забезпечення потреб розвитку сільського господарства в інвестиційних ресурсах.	1. Зростання інвестицій в основний капітал сільського господарства з усіх джерел фінансування протягом 2015-2020 рр. 2. Доведення індикатора відповідності обсягів інвестицій в основний капітал сільського господарства за рік до їх обґрунтованим прогностичних значень (в порівняльних цінах).
2. Зростання інвестиційних можливостей сільськогосподарських товаровиробників	Підвищення питомої ваги власних джерел фінансування інвестицій в основний капітал сільського господарства в 2020 році до оптимального рівня
3. Розширення фінансування дорожнього господарства в сільській місцевості як одного з ключових чинників підвищення інвестиційної привабливості сільського господарства України	Фінансування робіт з будівництва, ремонту та обладнання доріг з твердим покриттям в сільській місцевості в обсягах не менше однієї третини витрат на ці цілі в цілому по країні

питань розвитку підприємництва, формування інвестиційної інфраструктури в сільській місцевості, розвитку інформаційного забезпечення, купівлі-продажу землі, іпотечного кредитування, підвищення рівня доходів та подолання бідності населення. До того ж, інвестиційна привабливість землі сільськогосподарського призначення в Україні значно відрізняється показниками екологічного стану та регіональними природно-кліматичними умовами. Інвестори не зацікавлені вкладати гроші в сільськогосподарське виробництво на малопродуктивних, еродованих або забруднених землях.

Серед макроекономічних факторів, які не сприяють залученню інвестицій, також можна відзначити значний рівень тінізації економіки та корупції, високий рівень податкового тиску, відсутність налагодженої системи збуту продукції і т. п. На думку деяких зарубіжних експертів в Україні існує висока ймовірність політичних ризиків, що обмежує залучення іноземних інвестицій. Ці ризики зумовлені певною непослідовністю в напрямках і моделях міжнародної інтеграції України, зміни законодавства в сфері інвестицій та підприємництва.

Сільськогосподарські підприємства обмежені у виборі працівників. Рівень професійної підготовки та відповідальності менеджерів і робітників не завжди є досить високим. Низький рівень менеджменту, дисципліни і кваліфікації працівників визнається експертами одним з найважливіших перешкод у залученні інвестицій.

Комплексністю відзначається підхід Л. Рибіної стосовно формування сучасної системи стимулювання інвестиційної діяльності, який розглядає необхідність наявних податкових, майнових, фінансових та інфраструктурних стимулів та передумов, які формують мобільні канали інвестиційних потоків. Зокрема Л. Рибіна переконана, що інвестиційна сільськогосподарської політика повинна бути спрямована на: стимулювання інвестиційної активності шляхом встановлення пільгового оподаткування для суб'єктів підприємницької діяльності, які інвестуються з внутрішніх джерел; розвиток іпотечних відносин, що є досить привабливим для більшості інвесторів, оскільки йдеться про надання під заставу об'єктів, стійких до інфляції; зацікавлення фінансово-кредитних установ у залученні їх ресурсів на виробничо-інвестиційні цілі; розвиток інвестиційної інноваційної інфраструктури; створення сприятливої нормативно-правової бази для залучення іноземних інвестицій в сільськогосподарську галузь, що матиме велике значення у нарощуванні виробничого потенціалу; при цьому враховувати, що не тільки пільги виступають основним критерієм для прийняття рішення щодо інвестицій й стабільність українського законодавства.

Висновки. На основі проведеного аналізу визначено основні фінансово-економічні проблеми

залучення інвестицій в сільське господарство, для вирішення яких необхідно:

- удосконалення інвестиційної політики держави шляхом посилення ролі інвестиційної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та удосконалення механізмів її реалізації, поліпшення умов для залучення зовнішніх інвестицій в агропромислове виробництво і розвиток сільських територій;
- удосконалення механізмів контролю нецільового використання державних коштів, призначених на розвиток сільських територій;
- розвиток та удосконалення системи підготовки управлінських кадрів та кадрів середньої ланки - технічного персоналу та технологів;
- формування механізму підтримки інвестицій особистих селянських господарств;
- створення умов для пріоритетного розвитку тваринництва за рахунок коштів державного бюджету, кредитів і капіталу інвесторів;
- забезпечення стабілізації та посилення ролі кредитного механізму при формуванні джерел фінансування інвестицій в сільське господарство;
- усунення перешкод в діяльності іноземних інвесторів в сільському господарстві з дотриманням національних інтересів;
- надання депресивним сільським регіонам статусу територій пріоритетного розвитку, що згідно із законодавством передбачає пільги інвесторам;
- посилення рівня захисту прав інвесторів, а також власників земельних ділянок та майнових об'єктів;
- здійснення заходів щодо забезпечення фінансування розвитку матеріально-технічної бази наукових установ агропромислового комплексу на рівні не менше 6% вартості їх основних засобів.

Сільське господарство є одним з головних ланок АПК, його базовим елементом, яке займає одне з найважливіших місць в економіці України. На сьогоднішній день підприємства даної галузі відчувають нестачу власних грошових коштів для фінансування матеріально-технічного забезпечення.

Державна інвестиційна політика в аграрній сфері повинна стати одним з головних напрямів виходу з виробничої, фінансової та матеріально-технічної кризи аграрної сфери. Держава може впливати на мотивацію розвитку інвестиційної діяльності в АПК, використовуючи такі важелі регулювання, як податкова, бюджетна, монетарна, антимонопольна і цінова політика. Рішення проблем інвестиційного розвитку сприятиме раціональному та ефективному використанню позикових коштів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Підвальна О. Г., Колесник Т. В. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств Вінниччини. Збірник наукових праць ВНАУ. 2012. № 1 (56). С. 91-97.
2. Рибіна Л. О. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки. Економіка і суспільство. 2017. № 11. С. 450-454. Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/72.pdf
3. Гаврилюк О. В., Луценко Ю. О. Інвестування в агросектор: ідентифікація та напрями усунення перешкод. Економіка АПК. 2009. № 6. С. 63—68.
4. Однорог М. А. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2015. № 126. С. 108—115.
5. Стариченко М. А., Варченко О. М. Фактори забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Економіка та управління АПК. 2014. № 1. Режим доступу: http://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/starichenko_1_2014.pdf.
6. Траханов І. П. Проблеми інвестиційного забезпечення підприємств АПК України та перспективи його розвитку. Науковий вісник Ужгородського Нац. ун-ту. 2016. № 9. С. 153—157.
7. Lypych, L., Bortnik, S., Tovsteniuk, O., Kchilycha, O., & Kushnir, M. (2017). Prospects for the introduction of innovations by agricultural enterprises in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 15(3), 53–63. [https://doi.org/10.21511/ppm.15\(3\).2017.05](https://doi.org/10.21511/ppm.15(3).2017.05)
8. Borodina, O., Borodina, E., ... van Velthuisen, H., 2012. Sustainable agriculture, food security, and socio-economic risks in Ukraine. *Lecture Notes in Economics and Mathematical Systems* 658, 169–185. doi:10.1007/978-3-642-22884-1_8
9. Студінський В. А., Романчук К. В. Проблемні аспекти євроінтеграційного процесу агропромислового комплексу України. Економічний вісник університету, 2018 (39), 113-121. <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-39-113-121>
10. Кислицька І. Сучасні тенденції іноземного інвестування в агробізнес України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2018 (70–71), 49–53. <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.70.27>
11. Халатур С, Халатур О. Методичний інструментарій фінансування інноваційної діяльності в АПК. Світ фінансів. 2019. (3(60)), 65–75. <https://doi.org/10.35774/sf2019.03.065>
12. Кушнір С. Факторний аналіз інституційного забезпечення аграрного сектору в Україні. Економічний аналіз. Тернопіль. 2019. Том 29. № 2. С. 111-119.
13. Piddubna, D., Shekhovtsova, V., Melnychuk, O., & Pypiak, M. (2019). Formation of the Economic and Legal Basis for the Development of Organic Farming in Ukraine Through the Prism of European Experience and Attracting Foreign Investment. *European Journal of Sustainable Development*, 8(3), 385. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2019.v8n3p385>
14. Купінець Л. Є., Ковальчук С. Я. Україна в «зелених» трансформаціях агропродовольчого сектору країн східного партнерства: виклики та можливості. Том 21 № 2(71) (2019): Збірник наукових праць «Економічні інновації» С. 43–58. [https://doi.org/10.31520/ei.2019.21.2\(71\)](https://doi.org/10.31520/ei.2019.21.2(71))
15. Boichenko, M. I., Yakovleva, O. V., & Liakh, V. V. (2018). Civilizational and institutional aspects of national self-identification in Ukraine: philosophical-anthropological approach. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 0(14), 50–61. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i14.150555>

REFERENCES

1. Pidval'na O.G., Kolesnyk T.V. (2012) Investy`cijna diyal'nist' agrarny`x pidpry'emstv Vinny`chchyny`. Zbirnyk naukovy`x pracz VNAU. №1 (56). P. 91—97.
2. Ry`bina L.O. (2017) Osobly`vosti investy`cijnoyi diyal'nosti v agrarnomu sektori ekonomiky`. Ekonomika i suspil'stvo. № 11. P. 450—454. Available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/72.pdf
3. Gavry`lyuk O.V., Lucenko Yu.O. (2009) Investuvannya v agrosektor: identyfikaciya tanapryamy`usunennya pereshkod. Ekonomika APK. № 6. P. 63—68.
4. Odnorog M.A. (2015) Osobly`vosti investy`cijnoyi diyal'nosti v agrarnomu sektori. Aktual'ni problemy` mizhnarodny`x vidnosy`n. № 126. P. 108—115.
5. Stry`chenko M.A., Varchenko O.M. (2014) Faktory` zabezpechennya investy`cijnoyi diyal'nosti sil'skogospodars'ky`x pidpry'emstv. Ekonomika ta upravlinnya APK. № 1. Available at: http://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/starichenko_1_2014.pdf.
6. Traxanov I.P. (2016) Problemy` investy`cijnogo zabezpechennya pidpry'emstv APKUkrayiny` ta perspekty`vy` jogo rozvy`tku. Naukovy`j visnyk`k Uzhgorods'kogo Nacz. un-tu. № 9. P. 153—157.
7. Lypych, L., Bortnik, S., Tovsteniuk, O., Kchilycha, O., & Kushnir, M. (2017). Prospects for the introduction of innovations by agricultural enterprises in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 15(3), 53–63. [https://doi.org/10.21511/ppm.15\(3\).2017.05](https://doi.org/10.21511/ppm.15(3).2017.05)
8. Borodina, O., Borodina, E., ... van Velthuisen, H., 2012. Sustainable agriculture, food security, and socio-economic risks in Ukraine. *Lecture Notes in Economics and Mathematical Systems* 658, 169–185. doi:10.1007/978-3-642-22884-1_8
9. Studinski, V., & Romanchuk, K. (2018). Problematic aspects of euro integration process of Ukraine's agro-industrial complex. *University Economic Bulletin*, (39), 113–121. <https://doi.org/10.31470/2306-546x-2018-39-113-121>
10. Kyslytska, I. (2018). Current trends of foreign investment in agribusiness in Ukraine. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Geography*, (70–71), 49–53. <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.70.27>
11. Halatur, S., & Halatur, O. (2019). Methodical tools for financing innovation in the agro-industrial complex. *World of finance*, (3(60)), 65–75. <https://doi.org/10.35774/sf2019.03.065>
12. Kushnir, S. (2019). Factor analysis of institutional support of agrarian sector of Ukraine. *Economic Analysis*, (29(2)), 111–119. <https://doi.org/10.35774/econa2019.02.111>
13. Piddubna, D., Shekhovtsova, V., Melnychuk, O., & Pypiak, M. (2019). Formation of the Economic and Legal Basis for the Development of Organic Farming in Ukraine Through the Prism of European Experience and Attracting Foreign Investment. *European Journal of Sustainable Development*, 8(3), 385. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2019.v8n3p385>
14. Kupinets, L. E., & Kovalchuk, S. Y. (2019). Ukraine in “green” transformations of the agricultural sector of eastern partnership countries: challenges and opportunities. *Economic Innovations*, 21(2(71)), 43–58. [https://doi.org/10.31520/ei.2019.21.2\(71\)](https://doi.org/10.31520/ei.2019.21.2(71))
15. Boichenko, M. I., Yakovleva, O. V., & Liakh, V. V. (2018). Civilizational and institutional aspects of national self-identification in Ukraine: philosophical-anthropological approach. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 0(14), 50–61. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i14.150555>